



Valsts ieņēmumu
dienests

Informatīvais materiāls

Laišana brīvā apgrozībā ar procedūras kodu 42 un 63 un fiskālā pārstāvja darbība

Kas ir laišana brīvā apgrozībā ar procedūras kodu 42 un 63

Muitas procedūra – **laišana brīvā apgrozībā** ar pievienotās vērtības nodokļa (turpmāk – PVN) 0% likmi, **izmantojot procedūras kodu 42**, ir preču, uz kurām attiecas piegāde citā dalībvalstī ar atbrīvojumu no PVN, vienlaicīga laišana brīvā apgrozībā un izlaišana patēriņam, un, ja piemērojama, akcīzes nodokļa atlikšana.

Muitas procedūra – **laišana brīvā apgrozībā** ar PVN 0% likmi, **izmantojot procedūras kodu 63**, ir preču, ko piegādā citā dalībvalstī ar atbrīvojumu no PVN, atpakaļieošana un vienlaicīga laišana brīvā apgrozībā un nodošana patēriņam un, ja piemērojama, akcīzes nodokļa atlikšana.
/IA B pielikuma II sadaļa/

Piemērojot muitas procedūru – laišana brīvā apgrozībā ar procedūras kodu 42 vai 63, kā arī uz fiskālā pārstāvja darbībām attiecināmi PVN likuma¹ 45.panta un MK noteikumu Nr.17² nosacījumi.

Kas ir reģistrēts nodokļa maksātājs

Reģistrēts nodokļa maksātājs ir nodokļa maksātājs, kurš reģistrēts Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) **PVN nodokļa maksātāju reģistrā**.

Citas dalībvalsts reģistrēts nodokļa maksātājs ir nodokļa maksātājs, kurš nodokļa maksāšanas vajadzībām ir reģistrēts citas dalībvalsts nodokļa maksātāju reģistrā.

/PVN likuma 3.panta otrā daļa/

¹ Pievienotās vērtības nodokļa likums (PVN likums)

² Ministru kabineta 2013.gada 3.janvāra noteikumi Nr.17 "Pievienotās vērtības nodokļa likuma normu piemērošanas kārtība un atsevišķas prasības pievienotās vērtības nodokļa maksāšanai un administrēšanai" (MK noteikumi Nr.17)

Kas ir fiskālais pārstāvis

Fiskālais pārstāvis ir reģistrēts nodokļa maksātājs, kurš, pamatojoties uz rakstveida līgumu, maksā PVN valsts budžetā un **pārstāv citas dalībvalsts** reģistrētu nodokļa maksātāju **vai trešās valsts** vai trešās teritorijas **nodokļa maksātāju** (attiecībā uz akcīzes precēm, ievērojot arī akcīzes nodokli un akcīzes preču apriti reglamentējošus normatīvos aktus) šādos ieviešanas procedūru gadījumos:

- veicot preču importu ar turpmāku šo preču piegādi citas dalībvalsts reģistrētam nodokļa maksātājam;
- veicot preču importu ar turpmāku šo preču piegādi iekšzemē.

/PVN likuma 1.panta 5.punkts/

Atsevišķi nosacījumi par pilnvarojumu

SMK³ 18.pantā minētie nosacījumi par pārstāvja iecelšanu un pārstāvības veida izmantošanu ir attiecināmi tikai uz pārstāvi muitā, savukārt muitas procedūras – laišana brīvā apgrozībā ar PVN 0% likmi, izmantojot procedūras kodu 42 vai 63 – piemērošana vienlaikus ietver arī PVN likuma 45.panta nosacījumu izpildi, proti, reģistrēts nodokļa maksātājs darbojas citas dalībvalsts reģistrēta nodokļa maksātāja vārdā, kas nozīmē, ka, piemērojot procedūru 42 un 63, pārstāvja iecelšana un pilnvarojums būt par pārstāvi muitā (veikt muitas formalitātes) ir nepietiekams. Šādā gadījumā nepieciešams **papildu pilnvarojums** (vai papildināts pilnvarojums muitai), kas izriet no PVN likuma nosacījumiem – **personai darboties citas dalībvalsts reģistrēta nodokļa maksātāja vārdā**. Tādējādi persona tiek ne tikai pilnvarota darboties citas dalībvalsts reģistrēta nodokļa maksātāja vārdā, bet, piemērojot procedūru 42 vai 63, vienlaikus ir atbildīga par PVN likumā noteikto pienākumu izpildi (preču nogāde, datu norāde PVN deklarācijā u.tml.).

Pilnvarojums personai darboties citas dalībvalsts reģistrēta nodokļa maksātāja vārdā (piemēram, noformēt procedūru 42, piemērot PVN 0% likmi, piegādāt preces 30 kalendāra dienu laikā u.tml.) var būt noformēts gan kā atsevišķa pilnvara/līgums, gan iekļauts pilnvarā veikt muitas formalitātes, gan ietverts jebkurā pavaddokumentā, kuru iesniedz, piesakot muitas procedūru.

Fiskālā pārstāvja darbības gadījumā nepieciešams rakstveida līgums ar trešās valsts vai trešās teritorijas reģistrētu nodokļa maksātāju vai citas dalībvalsts reģistrētu nodokļa maksātāju.

/PVN likuma 1.panta 5) punkts/

Preču piegādes nosacījumi

Reģistrētam nodokļa maksātājam, kurš darbojas citas dalībvalsts reģistrēta nodokļa maksātāja vārdā, piemērojot muitas procedūru – laišana brīvā apgrozībā ar PVN 0% likmi, izmantojot procedūras kodu 42 vai 63, **30 kalendāra dienu laikā** pēc preču laišanas brīvā apgrozībā preces nemainīgā veidā jāpiegādā uz citu dalībvalsti preču saņēmējam, kurš ir citas dalībvalsts reģistrēts nodokļa maksātājs.

/PVN likuma 45.panta pirmā daļa/

Fiskālajam pārstāvim, kurš pārstāv trešās valsts vai trešās teritorijas reģistrētu nodokļa maksātāju vai citas dalībvalsts reģistrētu nodokļa maksātāju, piemērojot

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013.gada 9.oktobra Regula (ES) Nr.952/2013, ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (SMK)

LAIŠANA BRĪVĀ APGROZĪBĀ AR PROCEDŪRAS KODU 42 un 63

muitas procedūru – laišana brīvā apgrozībā ar PVN 0% likmi, izmantojot procedūru kodu 42 vai 63, **30 kalendāra dienu laikā** pēc preču laišanas brīvā apgrozībā preces jāpiegādā uz citu dalībvalsti preču saņēmējam, kurš ir citas dalībvalsts reģistrēts nodokļa maksātājs.

/PVN likuma 45.panta otrā daļa/



Noteiktais preču tālāk pārsūtīšanas termiņš – 30 kalendāra dienas – tiek uzskaitīts, sākot ar dienu, kad preces tiek laistas brīvā apgrozībā iekšzemē.

MK noteikumu Nr.17 5.punkts nosaka, ka, piemērojot PVN likuma 45.panta pirmo vai otro daļu, preces pēc laišanas brīvā apgrozībā nemainīgā veidā nosūta preču saņēmējam, kurš norādīts dokumentos, kas iesniegti preču laišanai brīvā apgrozībā (piemēram, dokumenti, kas apliecina preču pirkšanas – pārdošanas tiesisko darījumu (rēķins, līgums), starptautiskā preču transporta pavadzīme (CMR), starptautiskā dzelzceļa transporta pavadzīme, gaisa pārvadājumu pavadzīme).

MK noteikumu Nr.17 6.¹ punkts nosaka, ka, piemērojot PVN likuma 45.panta pirmo vai otro daļu, ja starptautiskajā preču transporta pavadzīmē kā preču izkraušanas vieta nav norādīta tā dalībvalsts, kas bija minēta preču izlaišanai brīvam apgrozījumam iesniegtajos dokumentos, bet cita dalībvalsts, uz kuru preces faktiski aizvestas, tad nodokļa 0 procentu likmi piemēro, ja reģistrēta nodokļa maksātāja rīcībā ir dokumenti, kas apliecina, ka šīs preces pārsūtītas uz starptautiskajā preču transporta pavadzīmē norādīto dalībvalsti preču saņēmējam (citas dalībvalsts reģistrētam nodokļa maksātājam) saskaņā ar personas norādījumiem, kura bija minēta kā preču saņēmējs preču izlaišanai brīvam apgrozījumam iesniegtajos dokumentos.

Muitas deklarācijas aizpildīšana

Muitas deklarācijas importa procedūrām Elektroniskajā muitas datu apstrādes sistēmā – EMDAS tiek aizpildītas atbilstoši SMK **DA⁴ B pielikuma** un **IA⁵ B pielikuma** un MK noteikumu Nr.754⁶ prasībām.



Muitas procedūras – laišana brīvā apgrozībā – muitas deklarācijā norādāmie datu elementi (d.e.) ir atrodami SMK DA B pielikuma I sadaļas 3.nodaļas 1.iedaļas "Datu prasību" tabulas H1 slejā.

Reģistrēts nodokļa maksātājs vai fiskālais pārstāvis piemēro muitas procedūru - laišana brīvā apgrozībā ar procedūras kodu 42 vai 63

Tā kā PVN likuma 45. panta pirmajā daļā noteikts, ka reģistrēts nodokļa maksātājs, kas darbojas citas dalībvalsts reģistrēta nodokļa maksātāja vārdā, šīs preces 30 kalendāra dienu laikā pēc to importa nemainīgā veidā piegādā uz citu dalībvalsti preču saņēmējam, kurš ir citas dalībvalsts reģistrēts nodokļa maksātājs, noformējot muitas procedūru – laišana brīvā apgrozībā ar procedūras kodu 42 vai 63, preču pavaddokumentos jābūt

⁴ Komisijas 2015.gada 28.jūlija Delegētā regula (ES) 2015/2446, ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr.952/2013 attiecībā uz sīki izstrādātiem noteikumiem, kuri attiecas uz dažiem Savienības Muitas kodeksa noteikumiem (DA).

⁵ Komisijas 2015.gada 24.novembra Īstenošanas regula (ES) 2015/2447, ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, kas vajadzīgi, lai īstenotu konkrētus noteikumus Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr.952/2013, ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (IA).

⁶ Ministru kabineta 2016.gada 29.novembra noteikumi Nr.754 "Muitas deklarācijas papildu aiļu aizpildīšanas un dabasgāzes un elektroenerģijas deklarēšanas kārtība" (MK noteikumi Nr.754).

LAIŠANA BRĪVĀ APGROZĪBĀ AR PROCEDŪRAS KODU 42 un 63

informācijai par:

- **Latvijā reģistrētu nodokļa maksātāju** (muitas deklarācijas d.e. EMDAS funkcionalitātes importa procedūru noformēšanai jaunajā versijā, ko plānots ieviest 2023.gadā, – **13 04 000 000** (pašlaik – 3/15) un **13 04 017 000** (3/16));
- **citas dalībvalsts reģistrētu nodokļa maksātāju**, kura vārdā darbojas Latvijā reģistrēts nodokļa maksātājs un kas atbilstoši pavaddokumentos norādītam **ir saņēmējs/preču pircējs** (*consignee, receiver, recipient, destination* u.tml.) (muitas deklarācijas d.e. **13 09 000 000** (3/26), **13 09 017 000** (3/27)).

Tomēr jāņem vērā, ka preču saņēmējs var būt arī cits – ES dalībvalstī (ne Latvijā) reģistrēts nodokļa maksātājs, kas pavaddokumentos norādīts kā saņēmējs (*consignee, receiver, recipient, destination* u.tml.) un kura PVN reģistrācijas numuram jābūt dokumentāri pamatotam un ar kodu FR2 norādītam muitas deklarācijas datu elementā 13 16 000 000 (3/40).

Muitas amatpersonas izvērtē, vai pavaddokumentos norādītā informācija ir atbilstoša, lai varētu piemērot muitas procedūru, un nepieciešamības gadījumā var pieprasīt papildu informāciju.

Atsevišķos muitas deklarācijas datu elementos norādāmā informācija

Muitas procedūrai – laišana brīvā apgrozībā ar procedūras kodu 42 un 63 – ir svarīgi pareizi norādīt visas iesaistītās personas. Muitas deklarācijas datu elementā (d.e.):

- **13 04 000 000** (3/15) (Importētājs) un **13 04 017 000** (3/16) (Importētāja identifikācijas numurs) **norāda Latvijā reģistrētu nodokļa maksātāju**, kurš darbojas citas dalībvalsts nodokļa maksātāja vārdā (tas nozīmē, ka d.e. 13 09 000 000 (3/26) un 13 09 017 000 (3/27) norādīto personu nedrīkst norādīt d.e. 13 04 000 000 (3/15) un 13 04 017 000 (3/16));
- **13 09 000 000** (3/26) un **13 09 017 000** (3/27) (Pircējs, pircēja identifikācijas numurs) norāda pēdējo zināmo personu, kam preces ir pārdotas – citas dalībvalsts reģistrēto nodokļa maksātāju;
- **13 16 000 000** (3/40) (Papildu fiskālā atsauce) ar kodu **FR1** norāda Latvijā reģistrēta nodokļa maksātāja (d.e. 13 04 000 000 (3/15), 13 04 017 000 (3/16)) PVN reģistrācijas numuru;
- **13 16 000 000** (3/40) (Papildu fiskālā atsauce) ar kodu **FR2** norāda citas dalībvalsts reģistrēta nodokļa maksātāja PVN reģistrācijas numuru;
- **16 03 000 000** (5/8) (Galamērķa valsts) norāda saņēmēja valsti atbilstoši pavaddokumentos minētajam.

Minētie nosacījumi attiecas arī uz gadījumiem, ja muitas procedūru – laišana brīvā apgrozībā ar procedūras kodu 42 vai 63 – piesaka **fiskālais pārstāvis**. Šajā gadījumā fiskālo pārstāvi norāda muitas deklarācijas d.e. 13 04 000 000 (3/15) un 13 04 017 000 (3/16), savukārt d.e. 13 16 000 000 (3/40) ar kodu **FR3** norāda fiskālā pārstāvja PVN reģistrācijas numuru, bet ar kodu **FR2** – citas dalībvalsts reģistrēta nodokļa maksātāja PVN reģistrācijas numuru, kam preces ir piegādājam.

Fiskālais pārstāvis piemēro muitas procedūru – laišana brīvā apgrozībā, izmantojot procedūras kodu 40, 44, 45 vai 96

Laižot preces brīvā apgrozībā, fiskālais pārstāvis var piemērot īpašo PVN režīmu preču importa darījumos, ja preces tiek importētas, pārstāvot citas dalībvalsts reģistrētu nodokļa maksātāju vai trešās valsts vai trešās teritorijas reģistrētu nodokļa maksātāju,

LAIŠANA BRĪVĀ APGROZĪBĀ AR PROCEDŪRAS KODU 42 un 63

un fiskālais pārstāvis ir saņēmis VID atļauju⁷. Šajā gadījumā fiskālo pārstāvi norāda muitas deklarācijas d.e. 13 04 000 000 (3/15) (Importētājs) un 13 04 017 000 (3/16) (Importētāja identifikācijas numurs), savukārt d.e. 13 16 000 000 (3/40) ar kodu **FR4** norāda fiskālā pārstāvja PVN reģistrācijas numuru.

Gadījumā, ja fiskālais pārstāvis nav saņēmis atļauju piemērot īpašo PVN režīmu preču importa darījumos, fiskālā pārstāvja PVN reģistrācijas numuru norāda datu elementā 13 16 000 000 (3/40) ar kodu **FR3**.

PVN nosacījumu izpildi apliecināšie dokumenti (procedūra 42 un 63)

Reģistrētam nodokļa maksātājam un fiskālajam pārstāvim, kas piemēro muitas procedūru – laišana brīvā apgrozībā ar procedūras kodu 42 vai 63, ir jāievēro PVN likuma un MK noteikumu Nr.17 nosacījumi. Proti, preces **30 kalendāra dienu** laikā pēc to laišanas brīvā apgrozībā nemainītā stāvoklī un pilnā apmērā, veicot tikai kravas pārkraušanas vai apkopošanas darbības, ir jāpiegādā preču saņēmējam – citas dalībvalsts reģistrētam nodokļa maksātājam.

Preču pārsūtīšanas faktu preču saņēmējam citā dalībvalstī iespējams apliecināt ar jebkuru dokumentāri pamatotu informāciju, piemēram, starptautisko preču transporta pavadzīmi par preču nosūtīšanu citas dalībvalsts saņēmējam ar atzīmi par preču saņemšanu.



Muitas deklarācijai **pievieno visus dokumentus**, kas vajadzīgi, lai varētu piemērot noteikumus, ar kuriem reglamentē šo procedūru. /SMK 163.pants/

Laišanai brīvā apgrozībā tie ir:

- rēķins, uz kura pamata deklarē preču muitas vērtību;
- datu deklarācija, kas paredzēta deklarēto preču muitas vērtības noteikšanai (aizpilda elektroniski kopā ar muitas deklarāciju);
- dokumenti, kas vajadzīgi, lai piemērotu tarifa atvieglojumu režīmu;
- visi citi dokumenti, kas vajadzīgi, lai piemērotu noteikumus, ar kuriem reglamentē deklarēto preču laišanu brīvā apgrozībā, kā arī muitas iestāde var prasīt uzrādīt pārvadājuma dokumentus, dokumentus attiecībā uz iepriekšējo muitas procedūru, iepakojuma sarakstu vai tamlīdzīgu dokumentu.

Papildus iesniedzamie kravas pavaddokumenti, pirkšanas – pārdošanas darījumu (muitas noliktavās, brīvajā zonās) izsekošanai:

- ienākošā transporta dokumenti, t.i., starptautiskās preču transporta pavadzīmes (ar kurām krava tika ievesta ES) un transporta dokumenti par piegādi uz citu dalībvalsti, ja piegāde notiek nekavējoties pēc preču izlaišanas brīvā apgrozībā;
- dokumenti, kas apliecina pirkšanas – pārdošanas tiesisko darījumu (rēķini);
- informācija brīvā formā no Latvijā reģistrētā nodokļu maksātāja vai fiskālā pārstāvja par to, kur atradīsies krava (adrese) līdz piegādes brīdim citā dalībvalstī reģistrētam saņēmējam un kāds ir prognozējamais piegādes datums.

Muitas deklarācija un tai pievienojamie pavaddokumenti ir tie, ar kuriem reģistrētais nodokļa maksātājs vai fiskālais pārstāvis var apliecināt, ka uz citu dalībvalsti ir nogādātas tieši tās preces, kurām noformēta muitas procedūra – laišana brīvā apgrozībā ar procedūras kodu 42 vai 63 – un piemērota PVN 0 % likme.

⁷ PVN likuma 85.panta trešās daļas 2.punkts.

LAIŠANA BRĪVĀ APGROZĪBĀ AR PROCEDŪRAS KODU 42 un 63

Nosacījums ir saistīts ar to, ka precei fiziski ir jābūt izvestai no Latvijas, t.i., jānotiek Latvijas un kādas citas ES dalībvalsts robežu šķērsošanai.

Pienākums pierādīt tiesības uz nodokļu atbrīvojumu, t.i., PVN 0 % likmi, ir personai, kas vēlas šīs tiesības izmantot (reģistrētam nodokļa maksātājam), līdz ar to:

- gadījumos, ja reģistrēts nodokļa maksātājs, kas darbojas citas dalībvalsts reģistrētā nodokļa maksātāja vārdā, pats piegādā preces preču saņēmējam, laišanai brīvā apgrozībā var piemērot PVN 0 % likmi tikai tad, ja preces ir nosūtītas no Latvijas uz citu ES dalībvalsti un reģistrēta nodokļa maksātāja rīcībā ir dokumenti, kas pierāda, ka preces ir izvestas no Latvijas;
- gadījumos, ja preču saņēmējs pats veic pasākumus, lai preces tiktu izvestas no Latvijas, reģistrēta nodokļa maksātāja, kas darbojas citas dalībvalsts reģistrētā nodokļa maksātāja vārdā, rīcībā ir jābūt pierādījumiem no preču saņēmēja par to, ka preces ir izvestas no Latvijas.

Abos gadījumos attiecībā uz katru darījumu ir jābūt **apzīmogotam** un no citas dalībvalsts reģistrēta nodokļa maksātāja (preču saņēmēja) puses **parakstītam preču transportēšanas pavadzīmes eksemplāram**, kas satur:

- informāciju par precēm;
- rēķina, kurā norādītas piegādātās preces, numuru;
- informāciju par piegādes adresi, transportlīdzekļa vadītāja vārdu, uzvārdu un transportlīdzekļa reģistrācijas numuru.

Par papildu pierādījumu preču nosūtīšanai uz citu dalībvalsti var kalpot preču saņēmēja (citas dalībvalsts reģistrēta nodokļa maksātāja) savas valsts nodokļu iestādēm iesniegta nodokļu deklarācija, kas ietver ziņas par šo preču iegādi, līgumā minētie nosacījumi u.c.

Pārbaudes

Lai pārliecinātos, vai preces faktiski ir izvestas no Latvijas teritorijas, VID veic pārbaudes, pamatojoties galvenokārt uz nodokļu maksātāju sniegtajiem pierādījumiem un to deklarācijām.

Tomēr, ja reģistrēts nodokļa maksātājs VID ir iesniedzis objektīvus pierādījumus, kuri to iesniegšanas brīdī šķietami pamato tā tiesības uz atbrīvojumu no PVN par attiecīgām precēm, un VID sākotnēji ir pieņēmis šos pierādījumus, lai piemērotu atbrīvojumu no PVN, dažos apstākļos VID var vēlāk veikt atbilstošus kontroles pasākumus reģistrētiem nodokļa maksātājiem, piemēram, auditus, ja VID kļūs zināmi jauni pierādījumi, kas:

- rada šaubas par iepriekšējo pierādījumu spēkā esamību;
- pierāda, ka sniegtie pierādījumi ir nepareizi pēc būtības;
- norāda, ka nav izslēgta reģistrēta nodokļa maksātāja dalība krāpšanas shēmā.

Lai reģistrēti nodokļa maksātāji, kas darbojas preču saņēmēja vārdā un rīkojas labā ticībā, netiktu iesaistīti kā dalībnieki krāpšanas shēmās, tiem būtu jāveic atbilstoši pasākumi, lai pārliecinātos, ka viņu veiktās darbības nav saistītas ar nodokļu nemaksāšanu, kā, piemēram, būtu jāveic izpēte attiecībā uz klienta uzticamību. Lai palīdzētu nodokļu maksātājiem izvairīties no negodprātīgiem darījumu partneriem, VID ir apkopojis iespējamās informācijas iegūšanas avotus, ko nodokļu maksātājs var izmantot, veicot riska novērtēšanu, un piedāvā iespējamās riska novērtēšanas piemērus (*sk. informatīvo materiālu „Valsts ieņēmumu dienesta ieteikumi darījuma partnera un darījuma riska novērtēšanai”, kas ir publicēts VID tīmekļvietnes sadaļā [VID vadlīnijas](#)*).

LAIŠANA BRĪVĀ APGROZĪBĀ AR PROCEDŪRAS KODU 42 un 63

Veicot pārbaudes, VID darbinieki var pārliecināties, vai darījums (t.sk. piegāde) faktiski ir noticis:

- vai grāmatvedībā atspoguļotā informācija liecina, ka preču piegāde reāli ir veikta (ir atbilstoši transportlīdzekļi, darbaspēks, ceļazīmes, degvielas iegādi apliecinoši dokumenti, rīkojumi par komandējumu (darba braucienu) uz konkrēto valsti);
- vai norādītais galamērķis ir patiess;
- vai preču transportēšanas dokumentos minētie pārvadātāji pastāv;
- vai minēto pārvadātāju transportlīdzekļi ir piemēroti norādīto preču pārvadāšanai;
- vai ar norādīto transportlīdzekli ir šķērsota Latvijas un attiecīgās dalībvalsts robeža u.c.

Valsts ieņēmumu dienests

Materiāls sagatavots: 04.06.2018.

Materiāls pēdējo reizi aktualizēts: 18.04.2023.

Atsauksmes par materiāla kvalitāti vai priekšlikumus tā uzlabojumiem priecāsimies saņemt [Elektroniskās deklarēšanas sistēmas](#) sadaļā "Sarakste ar VID"